

Páris, 1859 január 5.

**SZARVADY¹ KOSSUTHNAK A PÁRISI HIREKRŐL
ÉS NIGRÁVAL FOLYTATOTT BESZÉLGETÉSÉRŐL.**

Sk. levél; O. L., N, M, Kossuth-ir.

Tisztelt Uram!

Az év melly kezdődik hazánk sorsára nagy befolyású eseményeket ígér. Engedje meg, hogy röviden elmondjam, mit biztosorrásból tudok.

A császár mindenképen háborút izenni akar Osztrákországnak még ez év folyamán és mindent elkövet, hogy az európai hatalmaságoknak vagy tevékeny hozzájárulását vagy barátságos neutralitását megnyerje.

Angolhontól még nem kért semmit világosan. Félnek itten, hogy a brit kormány megijed ha megtudja tisztán milly hamar útba kíván inulni a Franczia. Azonban Malakoff² Angolhonba küldetésének főcélja az, hogy a kérelemnek előkészítse a terrenumot és a herceg reményli, hogy keresztül fog vinni mit tőle kívánnak.

La Roncière Le Noury³ Berlinbe küldetett, hogy a kormányzó herceget nyerje meg és nyilatkozmánya jól fogadtatott. Azért itten jól tudják, hogy Poroszhon magaviselete egészen attól függend mind határoz Angolhon. Oroszhon eddig mind a francia udvar, mind a szárd kormány előtt a legkedvezőbben nyilatkozott és késznek lát-

¹ Szarvady Frigyes (1822—1882) pozsonyi ügyvéd a szabadságharc alatt Bécsben, majd Párisban tett fontos szolgálatokat a magyar ügynek. Teleki László párisi követ titkára volt. Az emigrációban (Párisban is halt meg) újságírással kereste kenyerét. Felesége, Clauss Vilma prágai születésű zongoraművész nő volt.

² A. Jean Jacques Péliissier francia tábornagy III. Napoleontól kapta a Malakov hercege címet. 1858—59-ben francia követ volt Londonban.

³ La Roncière Le Noury báró tengerészkapitány a császár titkos megbízásával az előző év novemberében járt már Szentpétervárott is, hogy Alexander Mihajlovics Gorcsakov herceg külügyminiszternél tapogatózzék, mi lenne Oroszország magatartása egy francia-osztrák háború esetén, melynek célja Olaszország felszabadítása lenne.

szott Francia-hont segíteni. E legutolsó napokban azonban meg-
egyezését oly feltételtől függesztette, mit nehéz elfogadni, kívált
Angolhon iránti tekintetből. Kívánja, hogy a párisi békekötés sti-
pulatiói megsemmisítenek.⁴

Franciaország mindenáron háborút akar és a szárd kormány
politikája e' határozat következtében olly háborús mint csak lehet,
olly annyira hogy a legnagyobb veszedelem nélkül vissza nem lép-
hetne, ha kívánná is.

A császár háborút akar leginkább azért — ezt tekintetbe venni
kérem — mert a francia hadsereg élén megmutatni kívánja, hogy
tábornok; de azért is, mert popularitást reményel. Teljesen meg van
győződve arról, hogy Olaszthonban veszedelem nélkül operirozhatna
és hogy a nagyhatalmasságok mellett vannak, általános átalaki-
tása az európai álladalmaknak szinte keresztülvihető a' nélkül, hogy
trónjáért félnie kellene. Ő ránk nem igen gondolkozik, úgy
látszik eddig, de Cavour másként van e részben. Én már több idő
óta, barátom-álta⁵ kit tisztelt Uram ismer névről és fiai szemé-
lyesen ismernek; összeköttetésben vagyok vele az irodalom útján
izgatás végett. Mostanában kívánja, hogy egyenes relatióba lépjek
vele, mert Cavour az emigrációhoz fordulni akar. De én semmi lé-
pést nem akarok tenni, mielőtt Kormányzó úr utasítását nem bí-
rom. Eddig csak személyes véleményemet oda nyilatkoztattam, hogy
mi, pénzbeli, fegyverbéli és haderőbéli segedelem nélkül be nem
avatkozhatunk.

Mit tévő legyek? Holnap C. ide küldött Cabinetts chefjé-
vel szólni fogok és azonnal conferentiánk eredményét tudtára
adandom. E sorokat már ma akartam meg írni ne hogy a holnapi
beszélgetés befolyásozza véleményemet.

Még egyet. Frappoli⁶ a lombárdi kormány volt Párisi küldöttje
arra kért meg, hogy tudtára adjam miszerint az annak idején rá-
bízott Kossuth-jegyek most itten nála vannak és azokat kész ál-
taladni annak, kit az átvételre meghatalmazni kíván.

⁴ A párisi béke a krími háborút fejezte be 1856 márc. 30-án.

⁵ Alexandre Bixio (1808—1865) olasz emigrált, a hős Garibaldi-tábornok,
Nino Bixio hátyja, részt vett az 1848-i párisi forradalom irányításában s 1851-ig
képviselő, rövid ideig miniszter is volt. A császárság alatt mint író és pénzügy-
működött. Bixio benső barátságban állt Costantino Nigával, aki mint Cavour mi-
niszterelnök külön kiküldöttje tartózkodott Párisban, hogy Olaszország felszaba-
dításának ügyét, melyet Walewski francia külügyminiszter ellenkezése miatt dip-
lomáciai úton nem lehetett megtárgyalni, a császárnál és forradalmi gondolatok
iránt igen fogékony unokaöccsénél, Napoleon Jeromos hercegnél képviselje.

⁶ Frapoli Lodovico (1815—1878) olasz emigráns 1848—49-ben Párisban
képviselte a forradalmi Lombardiát, Toszkánát és a római köztársaságot. 1859-ig
Svajcban élt.

Páris, Január 6.-án

Már tegnap beszéltem Nigra úrral (C. cabinétcheffe).⁷ Mindenben megerősített, mit tudtam. Szerinte a háború majd nem bizonyos. Ő azt hiszi és több ízben ismételte, hogy a császár független magyar királyságtól nem idegenkednék. Cavour kívánja az emigráció hozzájárását megnyerni. A Sard kormány az oroszra számot tart. Én nézeteimet megmondtam. Figyelmeztettem leginkább arra, hogy hasztalan az emigrációhoz folyamodni — az országra politikai befolyást illetően — ha tisztelt urammal nem kezdi meg relatióit. Nigra erre azt mondja, hogy ő is úgy tart és hogy Cavour eddig csak Klapkával és mint ő hiszi, csak katonai tekintetből [tárgyalt].

Cavour — azt értettem — attól tart, hogy kormányzó úr Mazzinival⁸ összeköttetése következtében nem akarna talán relatióba lépni Cavourral és ellenzené a háborút, mint ellenzi Mazzini. (Ezt nyilvánosan mondá). Én arra feleltem, hogy akár mi nemű viszonyban volna Mazzinival, az nem lehet olyan természetű, hogy határozatát megköthetné, midőn Magyarhon javáról van szó. Ha Kormányzó úr a mostani körülményekként a jövő eseményektől vár valamit, úgy senkitől nem fog kérni engedelmet azt tenni, mit a haza érdeke kötelességként követel. Én csak általánosságokban maradtam és csak oda működtem, hogy elővigyázattal legyenek az emigrációvali összeköttetésre nézve.

Nigra azt kérdezte, vajjon elmennék-e Turinba Cavourral szőlendő. Én arra azt feleltem: Szívesen megyek, ha valóságos szolgálatot teszek ügyünknek. Ő holnapután indul, hogy Cavourt informálja. Kormányzó úr határozzon. Ha szükségesnek látja Turinba megyek, sőt Londonba is átrándulnék előbb tisztelt Urammal értekezendő.

Mondja meg kérem, milly úton írhatok biztosan.

Maradok mély tisztelettel és szeretettel

híve
SZARVADY

2.

London, 1859 január 8.

KOSSUTH SZARVADYNAK ELVI ÁLLÁSFOGLALÁSÁRÓL A CAVOUR—KLAPKA TÁRGYALÁSOK ÜGYÉBEN.

Sk. fogalmazvány. O. L., N. M, Kossuth-ir.

Barátom! 5-iki s 6-kai levelét vettem. Újabb adat az ahhoz, mit a körülmények fontosságáról más kútfőkből is tudok, de melyek-

⁷ Cestantino Nigra (1828—1907) Cavour bizalmasa. L. 5. jgyz. — Később mint párisi olasz követ (1860—1876) is melegen támogatta a magyar emigráció terveit. Itáliát azután Szentpétervárott, Londonban és végül Bécsben képviselte.

⁸ L. Kossuth és Mazzini c. cikkemet a Századok 1925. évf.-ban és könyve-met: *Mazzini e Kossuth* (Lettere e documenti inditi). Firenze (Le Monier), 1929. A Londonban élő emigrált olasz forradalmár-apostol éles harcban állt az alkotmányos liberalizmus elveit valló Cavour piemonti miniszterelnökkel.